

Adroddiad Archwilio Cyfrifon – Cyngor Sir Ceredigion

Blwyddyn archwilio: 2022-23

Dyddiad cyhoeddi: Ionawr 2024

Cyfeirnod y ddogfen: 3998A2024

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae'r cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon at Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg. This document is also available in English.

Cynnwys

Rydym yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio anghymwys ar eich Cyfrifon. Mae rhai materion i'w trafod cyn eu cymeradwyo.

Adroddiad Archwilio Cyfrifon

Cyflwyniad	4
Barn archwilio arfaethedig	5
Materion sylweddol yn deillioi o'r archwiliad	5
Atodiadau	
Atodiad 1 – Llythyr Terfynol Cynrychiolaeth	8
Atodiad 2 – adroddiad archwilio arfaethedig	11
Atodiad 3 – crynodeb o'r cywiriadau a wnaed	16

Adroddiad Archwilio Cyfrifon

Cyflwyniad

- Rydym yn crynhoi'r prif ganfyddiadau o'n harchwiliad o'ch cyfrifon 2022-23 yn yr adroddiad hwn.
- Rydym eisoes wedi trafod y canfyddiadau hyn gyda'r swyddogion perthnasol.
- Ni all archwilwyr fyth roi sicrwydd llwyr bod cyfrifon wedi'u nodi'n gywir. Yn hytrach, rydym yn gweithio i lefel o 'faterolrwydd'. Disgwylir i'r lefel hon o fateroldeb geisio nodi a chywiro camddatganiadau a allai fel arall achosi i ddefnyddiwr o'r cyfrifon gael eu camarwain.
- Rydym yn gosod y lefel hon ar £3.02 miliwn ar gyfer yr archwiliad eleni.
- Mae rhai meysydd o'r cyfrifon a allai fod yn bwysicach i'r darllynydd ac rydym wedi gosod lefel fateroldeb is ar gyfer y rhain, fel a ganlyn:
  - Uwch Dâl Staff – £1,000
  - Datgeliadau Parti Cysylltiedig ar gyfer swyddogion ac aelodau – £10,000
- Mae'r amserlen ar gyfer cwblhau'r cyfrifon archwiliedig wedi'i nodi yn **Arddangosyn1**.

Arddangosyn 1: amserlen cyfrifon

Amserlen	
	<ul style="list-style-type: none"> Derbyniwyd y cyfrifon drafft ar 18 Awst 2023. Dechreuom ein harchwiliad o'r cyfrifon ar 16 Hydref 2023. Bydd y cyfrifon diwygiedig yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 6 Chwefror 2024. Rydym yn disgwyl gallu ardystio'r cyfrifon ar 7 Chwefror 2024.

- Rydym bellach wedi cwblhau'r archwiliad hwn yn sylweddol eleni.
- Yn ein barn broffesiynol, rydym wedi cydymffurfio â'r safonau moesegol sy'n berthnasol i'n gwaith; Aros yn annibynnol ar eich hunain; ac nid yw ein gwrthrychedd wedi cael ei gyfaddawdu mewn unrhyw ffordd. Nid oes unrhyw berthynas rhyngom ni a chi ein hunain y credwn a allai danseilio ein gwrthrychedd a'n hannibyniaeth.

Barn archwilio arfaethedig

- 9 Rydym yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamod ar gyfrifon eleni unwaith y byddwch wedi rhoi Llythyr Cynrychiolaeth i ni yn seiliedig ar yr hyn a nodir yn **Atodiad 1**.
- 10 Rydym yn cyhoeddi barn archwilio 'gymwysedig' lle mae gennym bryderon materol am rai agweddau ar eich cyfrifon; Fel arall, rydyn ni'n cyhoeddi barn anghymhwys.
- 11 Mae'r Llythyr Cynrychiolaeth yn cynnwys rhai cadarnhadau y mae'n ofynnol i ni eu cael gennych chi o dan safonau archwilio ynghyd â chadarnhad o wybodaeth benodol arall rydych chi wedi'i rhoi i ni yn ystod ein harchwiliad.
- 12 Mae ein hadroddiad archwilio arfaethedig wedi'i nodi yn **Atodiad 2**.

Materion sylweddol sy'n deillio o'r archwiliad

Camddatganiadau heb eu cywiro

- 13 Nid oes unrhyw gamddatganiadau a nodwyd yn ystod yr archwiliad sy'n parhau heb eu cywiro.

Camddatganiadau wedi'u cywiro

- 14 I ddechrau, roedd camddatganiadau yn y cyfrifon sydd bellach wedi'u cywiro gan reolwyr. Fodd bynnag, credwn y dylid tynnu eich sylw at y rhain ac fe'u nodir gydag esboniadau yn **Atodiad 3**.

Materion pwysig eraill sy'n deillio o'r archwiliad

- 15 Yn ystod yr archwiliad, rydym yn ystyried nifer o faterion sy'n ymwneud â'r cyfrifon ac yn adrodd am unrhyw faterion arwyddocaol sy'n codi i chi. Rydym am ddod â'r materion canlynol i'ch sylw.
- 16 Mewn blynyddoedd blaenorol, rydym wedi adrodd am faterion sy'n codi o'n harchwiliad o bortffolio eiddo, offer a chyfarpar (PPE) y Cyngor. Yn benodol, rydym wedi nodi llwybr archwilio annigonol o'r blaen a diffyg Sicrwydd Ansawdd effeithiol ynghylch ailbriso'r asedau. Er bod ein gwaith archwilio eleni wedi nodi bod rhai gwelliannau wedi'u gwneud, rydym wedi nodi materion yn ystod yr archwiliad y mae angen i'r cyngor fynd i'r afael â nhw.
- 17 Wedi'i gynnwys yn y nodyn Eiddo, Offer a Chyfarpar mae £44.3m o ailbriso a wnaed yn ystod y flwyddyn. Mae'r ailbrisiadau yn amcangyfrif sylweddol a gyfrifir yn gyffredinol trwy luosi arwynebedd llawr ased â chyfradd safonol diwydiant (Gwasanaeth Gwybodaeth am Gostau Adeiladu (BCIS)). Ar ôl ei gyfrifo, mae'r ffigur

yn cael ei addasu ar gyfer ffactorau eraill fel ffioedd proffesiynol, ffactor lleoliad, ffactor obsolesce ac ati.

Defnyddio amcangyfrifon anghywir

- 18 Nododd profion archwilio fod y Cyngor wedi ailbrisiao ei asedau Cost Amnewid Dibrisio (DRC) gan ddefnyddio cyfraddau Chwarter 3 BCIS. Gan fod cyfraddau Chwarter 4 ar gael adeg cynhyrchu'r cyfrifon, roedd y rhain yn sail fwy cywir ar gyfer yr amcangyfrif a dylent fod wedi'u defnyddio. Diwygiwyd y cyfrifon i gynyddu'r prisiad asedau £4.1m (gweler Atodiad 3).
- 19 **Rydym yn argymhell bod y cyfraddau a ddefnyddir yn yr ailbrisiadau yn cael eu hadolygu ar yr adeg y mae'r cyfrifon yn cael eu cynhyrchu i sicrhau bod y cyfraddau diweddaraf yn cael eu defnyddio.**

Defnyddio canran ffioedd proffesiynol anghywir

- 20 Arweiniodd adnabod y camgymeriad uchod at swyddogion y Cyngor yn adolygu pob amcangyfrif cyfarpar (PPE). Nododd yr adolygiad hwn y dylai'r ffioedd proffesiynol a gynhwysir yn y prisiadau fod ar 10% o gyfanswm y gost ac nid y 12% a ddefnyddir yn y cyfrifon drafft. Roedd 10% wedi cael ei ddefnyddio yn ystod y flwyddyn flaenorol. Diwygiwyd y cyfrifon yn unol â hynny i leihau'r prisiad asedau £4.3m (gweler **Atodiad 3**).
- 21 Rydym yn deall nad oedd uwch swyddogion yn rhan o'r penderfyniad i gynyddu'r gyfradd ffioedd proffesiynol ar gyfer y cyfrifon drafft.
- 22 **Rydym yn argymhell bod yr holl amcangyfrifon yn cael eu hadolygu a'u cymeradwyo gan uwch swyddogion cyn cynhyrchu'r cyfrifon drafft.**

Dim digon o dystiolaeth i gefnogi Ardaloedd Llwr

- 23 Roedd ein profion ar sampl gychwynnol o 37 o ailbrisiadau (cyfanswm gwerth £14.55m) yn nodi gwahaniaethau rhwng arwynebedd y llawr a ddefnyddir yn y cyfrifiadau sy'n cefnogi'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r ardaloedd llawr a ddangosir yn y cynlluniau llawr ategol ar y gofrestr asedau. Fe wnaethom ymestyn ein sampl i brofi 15 ailbrisiad ychwanegol (cyfanswm gwerth £0.387m) a chanfod gwahaniaethau pellach o fewn ardaloedd y llawr. Ni ddaethom o hyd i unrhyw wahaniaethau unigol arwyddocaol.
- 24 Cyfanswm y gwahaniaeth a nodwyd o'n profion sampl oedd £0.973m. Fodd bynnag, dyma sefyllfa net y gwahaniaethau a nodwyd. Mae rhai o'r gwallau yn arwain at danddatgan ailbrisiao ac mae rhai yn arwain at or-ddatganiad.
- 25 Mae ein sampl wedi profi cyfanswm o £14.9m o'r boblogaeth o £44.3m. Mae'n ansicr a oes camgymeriadau pellach yn y boblogaeth sy'n weddill, ond o ystyried y gwallau a nodwyd hyd yma mae hyn yn debygol. Heb brofi'r boblogaeth lawn ni allwn fesur union lefel y gwall. O ganlyniad, nid yw'r cyfrifon wedi'u newid. O

ystyried y gyfradd gwallau a nodwyd yn ein profion sampl, nid ydym yn credu ei fod yn berthnasol i'r cyfrifon.

- 26 **Rydym yn argymhell bod y Cyngor yn adolygu'r arwynebedd llawr a gofnodwyd o fewn y system i sicrhau bod y rhain yn cytuno i'r cynlluniau llawr ategol.**

Atodiad 1

Llythyr olaf o gynrychiolaeth

[Pennawd y corff archwiliedig]

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd
CF10 4BZ

6 Chwefror 2024

Sylwadau ar ddatganiadau ariannol 2022-23

Darperir y llythyr hwn mewn cysylltiad â'ch archwiliad o'r datganiadau ariannol (gan gynnwys y rhan honno o'r Adroddiad ar Gydnabyddiaeth Ariannol sy'n destun archwiliad) gan Gyngor Sir Ceredigion am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 er mwyn mynegi barn ar eu gwirionedd a'u tegwch a'u paratoi priodol.

Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, ar ôl gwneud ymholiadau fel y tybiwn yn ddigonol, y gallwn wneud y sylwadau canlynol i chi.

Sylwadau rheoli

Cyfrifoldebau

Rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau ar gyfer:

- paratoi'r datganiadau ariannol yn unol â gofynion deddfwriaethol a Chod Ymarfer CIPFA ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23; yn benodol, mae'r datganiadau ariannol yn rhoi barn wir a theg yn unol â hynny; a
- dylunio, gweithredu, cynnal ac adolygu rheolaeth fewnol i atal a chanfod twyll a chamgymeriad.

Gwybodaeth a ddarperir

Rydym wedi rhoi i chi:

- Mynediad llawn i:
  - yr holl wybodaeth yr ydym yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i baratoi'r datganiadau ariannol megis llyfrau cyfrifon a dogfennau ategol, cofnodion cyfarfodydd a materion eraill;

- gwybodaeth ychwanegol yr ydych wedi gofyn amdani gennym at ddibenion yr archwiliad; a
- mynediad anghyfyngedig i staff y gwnaethoch benderfynu arnynt ei bod yn angenrheidiol cael tystiolaeth archwilio.
- canlyniadau ein hasesiad o'r risg y gall y datganiadau ariannol gael eu cam-ddatgan yn sylweddol o ganlyniad i dwyll;
- ein gwybodaeth am dwyll neu amheuaeth o dwyll yr ydym yn ymwybodol ohono ac sy'n effeithio ar Gyngor Sir Ceredigion ac yn cynnwys:
  - rheolaeth;
  - gweithwyr sydd â rolau sylweddol mewn rheolaeth fewnol; neu
  - eraill lle gallai'r twyll gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol.
- ein gwybodaeth am unrhyw honiadau o dwyll, neu amheuaeth o dwyll, sy'n effeithio ar y datganiadau ariannol a gyflewyd gan weithwyr, cyn-gyflogeion, rheoleiddwyr neu eraill;
- ein gwybodaeth am yr holl achosion hysbys o ddiffyg cydymffurfio neu amheuaeth o beidio â chydymffurfio â deddfau a rheoliadau y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol; a
- hunaniaeth yr holl bartïon cysylltiedig a'r holl berthnasoedd a thrafodion parti cysylltiedig yr ydym yn ymwybodol ohonynt.

Sylwadau datganiad ariannol

Mae'r holl drafodion, asedau a rhwymedigaethau wedi'u cofnodi yn y cofnodion cyfrifeg ac yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol.

Mae rhagdybiaethau sylweddol a ddefnyddir wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu, gan gynnwys y rhai a fesurir ar werth teg, yn rhesymol.

Mae perthnasoedd a thrafodion parti cysylltiedig wedi'u cyfrif a'u datgelu'n briodol.

Mae'r holl ddigwyddiadau sy'n digwydd ar ôl y dyddiad adrodd y mae angen eu haddasu neu eu datgelu wedi'u haddasu neu eu datgelu.

Mae'r holl ymglyfreitha a hawliadau gwirioneddol neu bosibl y dylid ystyried eu heffeithiau wrth baratoi'r datganiadau ariannol wedi'u datgelu i'r archwilydd ac wedi cyfrif amdanynt a'u datgelu yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol cymwys.

Mae'r datganiadau ariannol yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, gan gynnwys hepgoriadau. Nid oes unrhyw gamddatganiadau heb eu cywiro yn y datganiadau ariannol.

Sylwadau gan y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu

Rydym yn cydnabod bod y sylwadau a wnaed gan reolwyr, uchod, wedi cael eu trafod gyda ni.

Rydym yn cydnabod ein cyfrifoldeb dros baratoi datganiadau ariannol gwir a theg yn unol â'r fframwaith adrodd ariannol cymwys. Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar 6 Chwefror 2024.

Rydym yn cadarnhau ein bod wedi cymryd yr holl gamau y dylem fod wedi'u cymryd er mwyn gwneud ein hunain yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i gadarnhau ei bod wedi'i chyfleu i chi. Rydym yn cadarnhau, hyd y gwyddom, nad oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad ydych yn ymwybodol ohoni.

Llofnodwyd gan:

Llofnodwyd gan:

Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyllid a
Chaffael

Cadeirydd Cyngor Sir Ceredigion

Dyddiad: 6 Chwefror 2024

Dyddiad: 6 Chwefror 2024

Atodiad 2

Adroddiad archwilio arfaethedig

Adroddiad yr archwilydd annibynnol o Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Sir Ceredigion

Barn ar ddatganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Symud mewn Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifeg sylweddol.

Mae'r fframwaith adrodd ariannol sydd wedi'i gymhwyso wrth baratoi yn gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglir a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ceredigion ar 31 Mawrth 2023 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; a
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol fel y'u dehonglir a'u haddasu gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol Endidau Sector Cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yng nghyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio adran datganiadau ariannol fy adroddiad.

Mae fy staff a minnau'n annibynnol ar y Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol ac yn briodol i roi sail i'm barn.

Casgliadau'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail gyfredol o gyfrifo wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i gyflawni, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu gyda'i gilydd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r Cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf o'r adeg y mae'r datganiadau ariannol wedi'u hawdurdodi i'w cyhoeddi.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol ac eithrio'r datganiadau ariannol ac adroddiad fy archwilydd ar hynny. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall sydd yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau a nodir fel arall yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn sylweddol anghyson â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu fel arall mae'n ymddangos ei bod wedi'i chamddatgan yn sylweddol. Os byddaf yn nodi anghysondebau materol o'r fath neu gamddatganiadau materol ymddangosiadol, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os byddaf i, yn seiliedig ar y gwaith rwyf wedi'i gyflawni, yn dod i'r casgliad bod camddatganiad materol o'r wybodaeth arall hon, mae'n ofynnol i mi adrodd am y ffaith honno.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a gynhwysir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifeg Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23; ac
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn cael eu paratoi ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd amdanynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth y Cyngor a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, yr wyf yn eu hadrodd i chi, os, yn fy marn i:

- Nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- Nid yw cofnodion cyfrifeg digonol wedi'u cadw, neu ni dderbyniwyd ffurflenni sy'n ddigonol ar gyfer fy archwiliad gan ganghennau nad ymwelwyd â hwy gan fy nhîm; neu
- Nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad Cyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 8, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am:

- paratoi'r datganiad cyfrifon sy'n rhoi barn wir a theg ac yn cydymffurfio ag arferion priodol;
- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol;
- Mae rheolaethau mewnol fel y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn penderfynu arnynt yn angenrheidiol er mwyn galluogi paratoi datganiadau cyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad;
- asesu gallu'r Cyngor i barhau fel mater o drefn, datgelu fel y bo'n berthnasol, materion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail barhaus cyfrifyddu oni bai bod y swyddog ariannol cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu gamgymeriad, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol ag ISAs (DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o dwyll neu gamgymeriad ac fe'u hystyrir yn ddeunydd os gellid disgwyl yn rhesymol iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, i

ganfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- Holi rheolaeth, pennaeth archwilio mewnol y cyngor a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennau ategol sy'n ymwneud â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ceredigion sy'n ymwneud â:
  - nodi, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau ac a oeddent yn ymwybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
  - canfod ac ymateb i risgiau twyll ac a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, amheuaeth neu honedig; ac
  - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau.
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, nodais botensial ar gyfer twyll wrth bostio cyfnodolion anarferol.
- cael dealltwriaeth o fframwaith awdurdod Cyngor Sir Ceredigion yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoliadol eraill y mae Cyngor Sir Ceredigion yn gweithredu ynddynt, gan ganolbwyntio ar y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ceredigion.
- Cael dealltwriaeth o berthnasoedd parti cysylltiedig.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu'r datganiadau ariannol a phrofion i ddogfennau ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- holi rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol ynghylch ymglyfreitha a hawliadau gwirioneddol a posibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu a'r Cyngor; ac
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll trwy wrthdroi rheolaeth rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion cyfnodolion ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth wneud amcangyfrifon cyfrifyddu yn arwydd o ragfarn bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodion sylweddol sy'n anarferol neu y tu allan i gwrs busnes arferol.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau a nodwyd yn berthnasol a risgiau posibl i dwyll i'r holl dîm archwilio a pharhau i fod yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau drwy gydol yr archwiliad.

Mae'r graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn cael ei effeithio gan yr anhawster cynhenid wrth ganfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ceredigion, a natur, amseriad a maint y gweithdrefnau archwilio a gyflawnir.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd dros archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o adroddiad fy archwilydd.

Cyfrifoldebau archwilydd eraill

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio sylweddol ymhlith materion eraill, gan gynnwys unrhyw ddiffygion sylweddol mewn rheolaeth fewnol a nodaf yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Rwy'n ardystio fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ceredigion yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Adrian Crompton
Archwilydd Cyffredinol Cymru
7 Chwefror 2024

1 Cwr y Ddinas
Tyndall Street
Caerdydd
CF10 4BZ

Atodiad 3

Crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Yn ystod ein harchwiliad, gwnaethom nodi'r camddatganiadau canlynol sydd wedi'u cywiro gan reolwyr, ond yr ydym yn ystyried y dylid eu tynnu at eich sylw oherwydd eu perthnasedd i'ch cyfrifoldebau dros y broses adrodd ariannol.

Arddamgysyn 2: crynodeb o'r cywiriadau a wnaed

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
£4.133m	Mantolen ac Eiddo, Offer a Chyfarpar (Nodyn 1.13) Nododd ein profion ar Eiddo, Peiriannau ac Offer fod y Cyngor wedi ailbriso ei asedau DRC gan ddefnyddio cyfraddau Chwarter 3 BCIS. Gan fod cyfraddau Chwarter 4 ar gael adeg cynhyrchu'r cyfrifon, roedd y rhain yn sylfaen fwy cywir ar gyfer yr ailbriso a dylent fod wedi'u defnyddio. Diwygiwyd y cyfrifon i gynyddu'r prisiad asedau o £4.133m.	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.
£4.263m	Mantolen ac Eiddo, Offer a Chyfarpar (Nodyn 1.13) Wrth ddiweddarau'r prisiadau ar gyfer y camgymeriad yng nghyfraddau BCIS a nodwyd uchod, nododd swyddogion y Cyngor y dylai'r ffioedd proffesiynol a gynhwysir yn y prisiadau fod yn 10% ac nid 12% a'u diwygio ar gyfer hyn. Diwygiwyd y cyfrifon er mwyn lleihau'r prisiad asedau £4.263m.	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.
£3.473m (Dim effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol)	Ymrwymadau Cyfalaf (Nodyn 1.19) Nododd profion fod y datgeliad Ymrwymadau Cyfalaf ar gyfer 22-23 wedi'i orbwysleisio gan £3.473m oherwydd bod y ffigwr 21-22 wedi'i gynnwys mewn camgymeriad. Diwygiwyd y cyfrifon i leihau Nodyn 1.19 gan y swm hwn.	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
	<p>Gan mai nodyn datgelu yw hwn, ni chafwyd unrhyw effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol.</p>	
<p>Amryw (Gweler y manylion a nodir yn y bennod nesaf)</p> <p>(Dim effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol)</p>	<p>Band Cydnabyddiaeth (Nodyn 1.30)</p> <p>Mae'r Awdurdod wedi defnyddio 'cyflog gwirioneddol' o'i gymharu â 'Cyfwerth FTE' wrth benderfynu ar y Dadansoddiad Bandio ar gyfer y Bandiau Taliadau dros £60k o ddatgeliad. Nododd ein profion 2 weithiwr ychwanegol y dylid eu cynnwys yn y bandiau £60-65k. Yn ogystal, mae'r cymariaethau 21/22 hefyd wedi'u hailddatgan i adlewyrchu cyfwerth ag FTE. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, ni chafwyd unrhyw effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol.</p>	<p>Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol a chydymffurfio â Chod CIPFA.</p>
<p>Amryw</p>	<p>Pecynnau Gadael</p> <p>Cafodd y nodyn pecynnau ymadael ei hepgor yn anghywir o'r datganiadau drafft a ddarparwyd. Mae hyn wedi'i gynnwys yn y datganiadau ariannol diwygiedig. Gan mai nodyn datgelu yw hwn, ni chafwyd unrhyw effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol.</p>	<p>Sicrhau cyflawnrwydd y datganiadau ariannol.</p>
<p>£1.065m</p> <p>(Dim effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol)</p>	<p>Gweithredu Cyngor Prydlesi fel Lesydd (Nodyn 1.34)</p> <p>Nododd profion gamgymeriadau yn y gofrestr asedau sylfaenol - cafodd 8 les eu heithrio mewn camgymeriad a chafodd 2 ased gwag eu cynnwys mewn camgymeriad. Y symudiad net oedd bod Nodyn 1.34 wedi'i danddatgan a bod y cyfrifon wedi eu diwygio i gynyddu Nodyn 1.34 o £1.065m.</p>	<p>Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.</p>

Gwerth y cywiriad	Natur y cywiriad	Rheswm dros gywiro
	Gan mai nodyn datgelu yw hwn, ni chafwyd unrhyw effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol.	
Amryw (Gweler y manylion a nodir yn y bennod nesaf) (Dim effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol)	<p>Datganiad llif arian</p> <p>Nododd Profi'r Datganiad Llif Arian y gwallau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • newidiwyd pryniant buddsoddiadau tymor byr o £2.379m i £46.500m a newidiwyd yr elw o linell fuddsoddiadau tymor byr o £4.180m i £53.059m gan fod y ffigurau net wedi'u datgelu yn hytrach na'r ffigurau gros sy'n ofynnol gan Ganllawiau CIPFA. Ni chafwyd unrhyw effaith net ar y gwelliant hwn. • newidiwyd y ffigwr dyledwyr o £3.657m i £0.039m i sicrhau bod y ffigwr yn cytuno i'r fantolen. • diwygiwyd y ffigwr Grantiau Cyfalaf o £12.686m i £16.304m gan fod ffigwr 2021-22 wedi'i gynnwys yn y datganiadau ariannol drafft mewn camgymeriad. <p>Ni chafwyd unrhyw effaith net ar y gwelliannau hyn.</p>	Sicrhau cydymffurfiaeth â Chod CIPFA a chywirdeb y datganiadau ariannol.
Amryw (Dim effaith gyffredinol ar y datganiadau sylfaenol)	Gwnaed nifer o fân ddiwygiadau i'r datganiadau ariannol yn ymwneud naill ai â diwygiadau i ddatgelu gwybodaeth neu newidiadau naratif.	Sicrhau cywirdeb y datganiadau ariannol.

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.